

Hayes a ostatní proti Spojenému království, rozsudek ze dne 1. 7. 2025 - Vydání v kontextu čl. 3 Úmluvy a aplikace testu z rozsudku Sanchez-Sanchez

Stěžovatel: Hayes

Žalovaný stát: Spojené království

Číslo stížnosti: 56532/22, 56889/22 a 3739/23

Datum: 01.07.2025

Článek Úmluvy: čl. 3

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: extradice, hrubě nepřiměřený trest, podmíněné propuštění, vydání k trestnímu stíhání

Český právní řád: čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 91 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRAVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 2/2026

Hayes a ostatní proti Spojenému království, rozsudek ze dne 1. 7. 2025

Autorský komentář

Projednávaná věc se týkala namítaného porušení čl. 3 Úmluvy v kontextu vydání osoby do cizího státu. Soud rozhodoval na pozadí případu, kdy stěžovatelé čelili ve Spojených státech amerických (dále také „USA“) obvinění, za která by jim byl v případě odsouzení uložen obligatorní (nejnižší možný) trest odnětí svobody na doživotí.

Předmětný rozsudek je důležitý především tím, že dále rozvíjí judikaturu Soudu s ohledem na vydávání osob. Zejména pak navazuje na rozsudek velkého senátu ze dne 3. 11. 2022, Sanchez-Sanchez proti Spojenému království, č. 22854/20, v němž Soud formuloval dvoufázový test týkající se trestů odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění v kontextu vydávání. V první fázi tohoto testu je třeba posoudit otázku, zda existuje reálné riziko, že by byl stěžovatelům uložen trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění. Pouze v případě dovození existence takového rizika se přistoupí k druhé fázi testu, tedy k posouzení, jestli by od okamžiku odsouzení osob k takovému trestu existoval mechanismus přezkumu, který by vedl ke zmírnění trestu či podmíněnému propuštění vězně a který by zohlednil jeho pokrok směrem k rehabilitaci nebo jakýkoliv jiný důvod založený na jeho chování nebo jiných osobních okolnostech.

V projednávané věci pak Soud vůbec poprvé odpověděl na otázku první fáze testu Sanchez-Sanchez kladně, tedy dovodil, že existovalo reálné riziko, že by byl stěžovatelům uložen trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění, a následně tedy přistoupil k posouzení v rámci druhé fáze testu. Na rozdíl od jiných případů řešených Soudem, v nichž stěžovatelům zejména hrozil trest odnětí svobody na doživotí na základě soudní diskrece, v projednávané věci by stěžovatelům v případě odsouzení hrozil obligatorní (nejnižší možný) trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění. V případech obligatorního uložení trestu doživotního odnětí svobody bez možnosti podmíněného propuštění je pak logicky omezeno volné uvážení vnitrostátních soudů, a tedy není zcela jasné, jaké další důkazy by měly osoby k prokázání existence reálného rizika uložení trestu odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění předložit. V projednávané věci proto Soud pro takové případy formuloval vyvratitelnou domněnku, že první fáze testu Sanchez-Sanchez je splněna. Následně je na vládě, aby prokázala opak. To se však v předmětném případě nestalo, když Soud odmítl argumentaci vlády možností snížení trestu v případě uzavření dohody o vině a trestu se stěžovateli nebo poskytnutím podstatné pomoci orgánům činným v trestním řízení stěžovatelům.

Při posouzení v rámci druhé fáze testu plynoucího z rozsudku ve věci Sanchez-Sanchez se Soud zabýval možnostmi přezkumu tohoto trestu od okamžiku odsouzení osoby. V tomto ohledu byly stěžovatelům na základě amerického práva k dispozici dva mechanismy, a to propuštění ze soucitu (*compassionate release*)^[1] a milost udělená výkonnou mocí (*executive clemency*). Přitom propuštění ze soucitu podle Soudu naplňovalo požadavky testu, kdy při rozhodování o něm vnitrostátní soudy zohledňují pokrok vězně směřující k jeho rehabilitaci. V předmětném případě tak Soud nedovodil, že by vydáním stěžovatelů došlo k porušení čl. 3 Úmluvy z důvodu, že by jim byl uložen trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění, který by byl nesnižitelný.

V rámci české judikatury reflektující test stanovený v rozsudku Sanchez-Sanchez lze zmínit nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2025, sp. zn. III. ÚS 84/25. Ústavní soud v tomto svém nálezu týkajícím se přípustnosti vydání stěžovatele do Tuniska na tento rozsudek výslovně odkázal a vytkl vrchnímu soudu právě tu skutečnost, že v řízení o přípustnosti vydání stěžovatele do Tuniska nezohlednil závěry tohoto a navazujících rozsudků Soudu.

(JUDr. Petr Škvain, Ph.D., a Mgr. Jana Zápotocká)

SKUTKOVÝ STAV

Soud řešil případ tří stěžovatelů, občanů Spojených států amerických (dále jen „USA“), týkající se jejich vydání do USA. Okolnosti, na základě kterých USA žádaly vydání stěžovatelů, měly být následující: První stěžovatelka sdělila druhé stěžovatelce, která společně se svým manželem toužila založit rodinu, že má tři děti, které měly být zajaty dvěma mennonitskými rodinami v Západní Virginii. Pakliže by jí druhá stěžovatelka s manželem pomohli získat děti nazpět, mohli by si ponechat jedno z dalších dětí z těchto rodin. Takto pojaly dva páry – druhá stěžovatelka se svým manželem a první stěžovatelka se svým přítelem, třetím stěžovatelem, – plán, který zahrnoval sledování domů obou mennonitských rodin, získání střelných zbraní, ozbrojené vniknutí do obou domů, zabití pěti dětí a zavraždění jejich čtyř rodičů. Plán se rozhodli realizovat v červenci 2018, kdy nejprve vnikli první stěžovatelka, třetí stěžovatel a manžel druhé stěžovatelky do prázdného domu jedné z rodin, aby se seznámili s prostředím. Následně se do něj násilně vloupali se zbraněmi, přičemž zajali otce rodiny, kterého svázali a mířili na něj zbraní. Matce rodiny se však podařilo uniknout a zavolat policii, která tak jednání přerušila. Všem stěžovatelům se podařilo uprchnout do Skotska, zatímco manžel druhé stěžovatelky byl americkými orgány zadržen a prohlásil svou vinu, avšak v době, kdy Soud vynesl rozsudek, ještě nebyl odsouzen.

Vláda Spojených států požádala Spojené království o vydání stěžovatelů. Žádost byla podána na

základě zatykačů z ledna 2019, podle nichž se měli stěžovatelé mimo jiné dopustit: spiknutí za účelem únosu dětí; spiknutí za účelem zabití svědků s úmyslem zabránit komunikaci s příslušníkem federálních orgánů činných v trestním řízení; únosu; pokusu o únos pěti dětí; či pokusu o zabití svědků, čtyř rodičů těchto dětí, s úmyslem zabránit komunikaci s příslušníkem federálních orgánů činných v trestním řízení. Přitom za spiknutí za účelem zabití svědků s úmyslem zabránit komunikaci s příslušníkem federálních orgánů činných v trestním řízení bylo podle amerického práva možné jako nejnížší možný trest uložit odnětí svobody na doživotí. U ostatních bodů obvinění se pak trestní sazba lišila.

Stěžovatelé se proti svému vydání bránili před britskými orgány, kdy mimo jiné namítali neslučitelnost obligatorního trestu odnětí svobody na doživotí s čl. 3 Úmluvy s tím, že tento trest by byl hrubě nepřiměřený a vzhledem k absenci podmíněného propuštění by byl nesnížitelný. Vnitrostátní orgány stěžovatelům nevyhověly. S ohledem na namítanou hrubou nepřiměřenost trestu poukázaly na značnou závažnost činů, z nichž byli stěžovatelé obviněni. Dále měly za to, že americký právní řád poskytoval možnost snížit uložený trest prostřednictvím propuštění ze soucitu (compassionate release) a milosti udělené výkonnou mocí (executive clemency).

Milost udělená výkonnou mocí může být udělena prezidentem Spojených států. Co se týče propuštění ze soucitu, toto mělo být v roce 2018 novelizováno na základě zákona o prvním kroku (First Step Act), což vedlo mimo jiné k větší přístupnosti tohoto institutu. Propuštění ze soucitu mohlo být uděleno buď v případě, že odsouzený je ve věku nejméně 70 let, ve výkonu trestu odnětí svobody strávil nejméně 30 let a nepředstavuje nebezpečí pro bezpečnost jiných osob ani společnost, anebo v případě, že mimořádné a přesvědčivé důvody ospravedlňují snížení jeho trestu. Takové „mimořádné a přesvědčivé důvody“ jsou především určité závažné zdravotní či rodinné důvody, věk, skutečnost, že odsouzený se stal obětí zneužívání ze strany dozorce, neobvykle dlouhý výkon trestu ve světle následné změny zákona a jiné závažné důvody. Při rozhodování o propuštění ze soucitu pak je třeba zohlednit faktory, jako je povaha a závažnost trestného činu, trestní minulost odsouzeného, ochrana veřejnosti a mnohé další. Byť není rehabilitace odsouzeného sama o sobě považovaná za „mimořádný a přesvědčivý důvod“, je přesto, jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu USA, pro posouzení relevantní.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

(...)

II. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 3 ÚMLUVY

63. Stěžovatelé namítali, že jejich vydání do USA by porušilo jejich práva podle čl. 3 Úmluvy, neboť existuje reálné riziko, že v případě odsouzení by jim byl uložen trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění, který by byl *de facto* i *de iure* nesnížitelný, a protože obligatorní trest odnětí svobody na doživotí ... by byl zjevně nepřiměřený.

Článek 3 Úmluvy zní takto:

Článek 3

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

(...)

B. K věci samé

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Obecné zásady

82. Přehled obecných zásad, které je třeba uplatňovat v případech týkajících se trestů odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění ve vnitrostátním kontextu a kontextu vydávání, lze nalézt v rozsudku Sanchez-Sanchez (rozsudek velkého senátu ze dne 3. 11. 2022, Sanchez-Sanchez proti Spojenému království, č. 22854/20, body 78–99).

83. Relevantní zásady, které je třeba uplatňovat ve vnitrostátním kontextu, jsou podrobněji popsány v rozsudku velkého senátu ze dne 9. 7. 2013, Vinter a ostatní proti Spojenému království, č. 66069/09 a 2 další, body 104–122.

84. Přístup, který je třeba zaujmout v kontextu vydávání, lze nalézt v rozsudku Sanchez-Sanchez (cit. výše, body 90–99).

85. Přístup Soudu k „hrubě nepřiměřeným“ trestům lze nalézt v rozsudku ze dne 10. 4. 2012, Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království, č. 24027/07 a 4 další, body 237–239 a 242.

b) Uplatnění těchto zásad na okolnosti daného případu

86. Soud nejprve posoudí, zda jsou dány závažné důvody domnívat se, že v případě odsouzení za trestné činy uvedené v obžalobě existuje reálné riziko, že by stěžovatelům byl uložen trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění (první fáze testu Sanchez-Sanchez). Pokud bude tato otázka zodpovězena kladně, posoudí poté, zda by od okamžiku odsouzení existoval mechanismus přezkumu splňující druhou fázi testu Sanchez-Sanchez, a teprve poté zváží, zda by na základě okolností daného případu byl obligatorní trest odnětí svobody na doživotí ... „hrubě nepřiměřený“.

(i) Existuje reálné riziko, že by byl stěžovatelům uložen trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění?

87. Při zodpovězení této otázky by měl Soud obvykle vycházet z posouzení vnitrostátních soudů, které měly možnost provést podrobné posouzení důkazů v řízení, jehož účastníkem byly Spojené státy americké (viz Sanchez-Sanchez, cit. výše, bod 101). V projednávaném případě se však vnitrostátní soudy zaměřily na otázku zkrácení trestu, tedy na druhou fázi testu Sanchez-Sanchez, přičemž zjevně vycházely z předpokladu, že první fáze byla splněna ... Je tedy na Soudu, aby přezkoumal předložené důkazy ohledně rizika uložení trestu odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění.

88. Ačkoli je v zásadě na stěžovatelích, aby prokázali, že by jim byl uložen trest odnětí svobody na doživotí (viz Sanchez-Sanchez, cit. výše, bod 95), v projednávaném případě se zdá, že se stěžovatelé opírají výhradně o skutečnost, že – na rozdíl od stěžovatelů ve věcech Sanchez-Sanchez (cit. výše), Hafeez proti Spojenému království (rozhodnutí ze dne 28. 3. 2023, č. 14198/20), Lang proti Ukrajině (rozsudek ze dne 9. 11. 2023, č. 49134/20), Horne proti Spojenému království (rozhodnutí ze dne 13. 2. 2024, č. 34392/21), Lazăr proti Rumunsku (rozsudek ze dne 9. 4. 2024, č. 20183/21) a Matthews a Johnson proti Rumunsku (rozsudek ze dne 9. 4. 2024, č. 19124/21 a 20085/21), kterým v případě odsouzení hrozil trest odnětí svobody na doživotí na základě uvážení soudu, a stěžovatele ve věci Bijan Balahan proti Švédsku (rozsudek ze dne 29. 6. 2023, č. 9839/22), jemuž hrozilo nanejvýš odnětí svobody na doživotí s možností podmíněného propuštění – jim hrozí ... obligatorní trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění.

89. Ve věci Sanchez-Sanchez (cit. výše, bod 95) Soud rozhodl, že reálné riziko uložení trestu odnětí

svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění by bylo „snadněji konstatováno“, pokud by stěžovatel čelil obligatornímu trestu odnětí svobody na doživotí. Nenaznačil však, že by takové riziko bylo zjištěno automaticky. Vzhledem k omezením volného uvážení soudů v takových případech však není zcela jasné, jaké další důkazy by měl stěžovatel předložit, aby prokázal existenci reálného rizika, že mu bude uložen trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění. Takové důkazy, jaké posuzoval Soud ve věci Sanchez-Sanchez (mezi něž patřila praxe při ukládání trestů a zacházení se spolupachateli nebo jinými obviněnými s podobnou trestní minulostí jako stěžovatel - viz Sanchez-Sanchez, cit. výše, body 104-108), mají podstatně větší význam v případech, kdy s sebou trestní obvinění nese trest odnětí svobody na doživotí ukládaný na základě soudní diskrece, nikoli obligatorně. Proto v případech, jako je ten projednávaný, kdy stěžovatelům v případě odsouzení ... hrozí obligatorní trest doživotního odnětí svobody, vzniká vyvratitelná domněnka, že první fáze testu Sanchez-Sanchez byla splněna. Je tedy na vládě, aby prokázala, že na základě skutkových okolností případu by obligatorní minimální trest uložen nebyl.

90. V této souvislosti se vláda opírala o dva argumenty. Zaprvé tvrdila, že vzhledem k ujištění amerického státního zástupce, že stěžovatelům bude nabídnuta dohoda o vině a trestu ... by se v případě prohlášení viny mohli vyhnout uložení obligatorního trestu odnětí svobody na doživotí ... Zadruhé tvrdila, že soudce rozhodující o trestu by mohl na základě svého uvážení snížit i obligatorní trest doživotního odnětí svobody, pokud by stěžovatelé poskytli „podstatnou pomoc“ orgánům činným v trestním řízení ...

91. Pokud jde o první argument, Soud jasně uvedl, že při posuzování rizika se nemůže opírat o trest, který by byl stěžovateli uložen v případě prohlášení viny (viz Sanchez-Sanchez, cit. výše, bod 108). Možnost uzavření dohody o vině a trestu v případě prohlášení viny proto nemůže být při posuzování rizika relevantním faktorem.

92. Pokud jde o druhý argument, Soud uznal, že na uložení trestu má vliv řada faktorů a že délku trestu odnětí svobody mohou ovlivnit i okolnosti z přípravného řízení, jako je například souhlas obviněného se spoluprací s vládou USA (viz Sanchez-Sanchez, cit. výše, bod 108, s odkazy v něm uvedenými). V projednávaném případě však stěžovatelé tvrdili, že nikdy nebyly poskytnuty žádné informace o tom, jakou pomoc by podle názoru amerických orgánů mohli poskytnout; a že v každém případě neexistoval žádný zřejmý prostor pro to, aby pomoc poskytli, jelikož Frank Amnott, manžel druhé stěžovatelky a čtvrtý člen spolčení, jehož součástí měli být stěžovatelé, byl zadržen na místě činu a prohlásil svou vinu ... Bylo známo, že poskytl orgánům podstatnou pomoc, a předpokládalo se, že při soudním líčení podá usvědčující výpověď proti stěžovatelům ... Vláda se nepokusila zpochybnit ani jedno z těchto tvrzení, a proto nevyvrátila domněnku, že v případě odsouzení stěžovatelů ... by jim byl uložen obligatorní trest odnětí svobody na doživotí.

93. Vzhledem k okolnostem daného případu a s ohledem na rozhodnutí vnitrostátních soudů nezabývat se první fází testu Sanchez-Sanchez Soud uznává, že vydání stěžovatelů do USA by je vystavilo reálnému riziku, že budou odsouzeni k doživotnímu trestu odnětí svobody bez možnosti podmíněného propuštění. Vzhledem k tomu je nutné, aby Soud přistoupil ke druhé fázi analýzy.

(ii) Splňují přezkumné mechanismy v USA požadavky druhé fáze testu Sanchez-Sanchez?

94. Z rozsudku velkého senátu ve věci Sanchez-Sanchez (cit. výše, body 97 a 100) vyplývá, že v kontextu vydávání musí v okamžiku vynesení rozsudku existovat „možnost přezkumu trestu doživotního odnětí svobody s ohledem na jeho zmírnění, prominutí, ukončení nebo podmíněné propuštění vězně“ (viz Vinter a ostatní, cit. výše, bod 109) odůvodněná buď na základě „pokroku vězně směrem k rehabilitaci, nebo na základě jakéhokoli jiného důvodu ... založeného na jeho chování nebo jiných relevantních osobních okolnostech“. Ačkoli je vyhlídka na propuštění založená na „jiných relevantních osobních okolnostech“ odsouzeného potenciálně poměrně široká, z

judikatury Soudu jasně vyplývá, že musí zahrnovat více než jen propuštění ze soucitu pro nevyléčitelně nemocné nebo fyzicky handicapované osoby, neboť to by ve skutečnosti vůbec nebylo možné považovat za propuštění, pokud by to znamenalo pouze to, že by odsouzený zemřel doma nebo v hospici namísto za zdmi věznice [viz Vinter a ostatní, cit. výše, bod 127; viz také rozsudek velkého senátu ze dne 26. 4. 2016, Murray proti Nizozemsku, č. 10511/10, bod 100; spolu s rozsudkem ze dne 18. 3. 2014, Öcalan proti Turecku (č. 2), č. 24069/03 a 3 další, bod 203; rozsudek ze dne 23. 5. 2017, Matiošaitis a ostatní proti Litvě, č. 22662/13 a 7 dalších, bod 162; rozsudek ze dne 12. 2. 2019, Boltan proti Turecku, č. 33056/16, bod 41; a rozsudek ze dne 12. 3. 2019, Petukhov proti Ukrajině (č. 2), č. 41216/13, bod 170].

95. V projednávané věci se strany shodly na tom, že v případě, že by byli stěžovatelé odsouzeni k doživotnímu trestu odnětí svobody bez možnosti podmíněného propuštění, měli by v USA k dispozici dva mechanismy přezkumu: propuštění ze soucitu (*compassionate release*) a milost udělenou výkonnou mocí (*executive clemency*).

96. Zdá se, že zákon o prvním kroku (*First Step Act*) způsobil zásadní změnu v tom, jak propuštění ze soucitu funguje, přičemž výrazně rozšířil přístup k němu a zmocnil soudy ke zkrácení trestů v případech, kdy jsou splněna příslušná kritéria ...

97. Pokud jde o relevantní kritéria, podle § 3582(c)(1)(A) Hlavy 18 Sbírký zákonů Spojených států („U. S. C.“) může být o propuštění ze soucitu rozhodnuto buď v případě, že odsouzený je ve věku nejméně 70 let, ve výkonu trestu odnětí svobody strávil nejméně 30 let a nepředstavuje nebezpečí pro bezpečnost jiných osob ani pro společnost; anebo v případě, že mimořádné a přesvědčivé důvody ospravedlňují snížení jeho trestu ...

98. Oprávněnost k propuštění ze soucitu podle obou ustanovení bude posuzována s ohledem na faktory uvedené v § 3553(a) U. S. C. Patří mezi ně: povaha a okolnosti trestného činu a minulost a charakteristika odsouzeného; potřeba, aby uložený trest odrážel závažnost trestného činu, podporoval dodržování zákona a představoval spravedlivý trest za spáchaný čin; aby trest představoval adekvátní odstrašující prostředek proti trestné činnosti; ochrana veřejnosti před dalšími trestnými činy daného odsouzeného; poskytování potřebného vzdělání nebo odborné přípravy, lékařské péče nebo jiných nápravných postupů odsouzenému co nejefektivnějším způsobem; dostupné druhy trestů; druhy trestů a rozsah trestů stanovený pro příslušnou kategorii trestného činu; jakákoli relevantní prohlášení o politikách; nutnost zabránit neopodstatněným rozdílům v trestech mezi odsouzenými s podobnou trestní minulostí, kteří byli shledáni vinnými z podobného jednání; a nutnost poskytnout odškodnění obětem trestného činu. Podle Nejvyššího soudu USA mohou být důkazy o rehabilitaci po odsouzení „vysoce relevantní“ pro několik faktorů uvedených v § 3553(a) ...

99. První ustanovení (odsouzenému je nejméně 70 let, strávil ve výkonu trestu odnětí svobody nejméně 30 let a nepředstavuje nebezpečí pro bezpečnost jiných osob ani pro společnost) se zjevně vztahuje k věku odsouzeného, avšak na první pohled nevyžaduje, aby u odsouzeného docházelo ke zhoršování fyzického či duševního zdraví v důsledku stárnutí ... V projednávané věci je třeba poznamenat, že každý ze stěžovatelů by v případě odsouzení k doživotnímu trestu odnětí svobody byl po uplynutí třiceti let ve věku nejméně sedmdesáti let, a tudíž by potenciálně splňoval podmínky pro podání žádosti o propuštění ze soucitu podle tohoto ustanovení.

100. Podle federálních pokynů pro ukládání trestů ... se „mimořádné a přesvědčivé důvody“ vyskytují v kterékoli z následujících situací nebo v jejich kombinaci: zdravotní stav; věk odsouzeného; jeho rodinné poměry; odsouzený byl obětí zneužívání ze strany osoby, která nad ním měla vykonávat dohled, nebo na její pokyn třetí osobou; odsouzený byl odsouzen k neobvykle dlouhému trestu; nebo „jiné důvody“ podobné závažnosti.

101. Podle těchto pokynů musí odsouzený, aby měl nárok požádat o propuštění ze soucitu na základě zdravotních důvodů, trpět nevyлéčitelnou nemocí, vážným onemocněním nebo postižením, u něhož se neočekává uzdravení a které omezuje jeho schopnost postarat se o sebe ve vězeňském prostředí; stavem, který vyžaduje specializovanou lékařskou péči a bez níž by mu hrozilo vážné zhoršení zdravotního stavu nebo smrt; nebo by odsouzený musel být vystaven zvýšenému riziku vážných zdravotních komplikací nebo smrti v důsledku vypuknutí infekční choroby nebo ohrožení veřejného zdraví ... Ačkoli by se odsouzený mohl odvolat na svůj věk po dosažení věku 65 let, který není nijak zvlášť pokročilý, aby to představovalo „mimořádné a přesvědčivé důvody“, musel by rovněž trpět vážným zhoršením fyzického nebo duševního zdraví v důsledku stárnutí ... V důsledku toho nelze „mimořádné a přesvědčivé důvody“ založené na zdravotních okolnostech nebo věku odsouzeného vůbec považovat za důvod k propuštění (viz Vinter a ostatní, cit. výše, bod 127).

102. Stejně tak by Soud nepovažoval propuštění ze soucitu po fyzickém či sexuálním zneužívání, k němuž došlo například ze strany vězeňského dozorce ... za relevantní pro daný případ. Pokud by existovalo reálné riziko, že by se stěžovatel stal obětí takového zneužívání, čl. 3 by jeho vydání vyloučil bez ohledu na možnou délku jeho trestu.

103. „Mimořádné a přesvědčivé důvody“ se však neomezují pouze na tyto tři kategorie. Ačkoli je definice „rodinných okolností“ poměrně úzká, jelikož vězeň musí být jediným dostupným pečujícím o nezletilého nebo handicapovaného manžela či jiného člena rodiny, propuštění ze soucitu je možné i v případě, že odsouzenému byl uložen neobvykle dlouhý trest a vykonal alespoň deset let trestu odnětí svobody. Při určování, zda délka trestu představuje mimořádný a přesvědčivý důvod, lze zohlednit změnu zákona, pokud by taková změna vedla k hrubému rozporu mezi trestem, který je právě vykonáván, a trestem, který by byl pravděpodobně uložen v době podání návrhu. Je třeba plně zohlednit individuální okolnosti vězně a z judikatury ... jasně vyplývá, že pro toto posouzení budou relevantní důkazy o rehabilitaci po odsouzení ...

104. Kromě toho pojem „jiné důvody“ zahrnuje jakékoli jiné důvody podobné závažnosti jako ty, které jsou výslovně uvedeny v pokynech.

105. Ačkoli samotná rehabilitace není považována za mimořádný a přesvědčivý důvod ... zdá se, že vnitrostátní soudy při rozhodování o tom, zda vyhovět návrhu na propuštění ze soucitu, náležitě zohledňují pokrok vězně směřující k rehabilitaci – a zdá se, že k tomu jsou i povinny. Existují totiž jasné důkazy o tom, že americké soudy zkracují tresty (včetně trestu doživotního odnětí svobody) a při svém rozhodování kladou velký důraz na pokrok směřující k rehabilitaci ... Navíc pokud odsouzený předloží „významné a rozsáhlé důkazy o rehabilitaci po odsouzení“, bude prvostupňový soud muset poskytnout „podrobnější“ a „individuální“ odůvodnění při rozhodování o návrhu na propuštění ze soucitu ... Pokud prvostupňový soud návrh na propuštění ze soucitu zamítne, může odsouzený podat odvolání k Odvolacímu soudu USA ... Opět existují důkazy o tom, že taková odvolání mohou být úspěšná ... Pokud odvolací soud potvrdí zamítnutí žádosti okresním soudem, může odsouzený podat žádost o přezkoumání věci k Nejvyššímu soudu USA ... Neúspěch při snaze o propuštění na základě návrhu na propuštění ze soucitu nebrání odsouzenému v tom, aby o propuštění požádal znovu ...

106. Proto i přes skutečnost, že návrhu nelze vyhovět pouze na základě rehabilitace, představuje propuštění ze soucitu nepochybně přezkumný mechanismus, který vnitrostátním orgánům umožňuje „posoudit pokrok vězně směřující k rehabilitaci nebo jakýkoli jiný důvod k propuštění na základě jeho chování či jiných relevantních osobních okolností“. Jako takový druhou fází testu Sanchez-Sanchez splňuje.

107. Vzhledem k tomuto závěru není nutné, aby se Soud zabýval otázkou, zda by milost udělená výkonnou mocí druhou fází testu rovněž splňovala.

(iii) Bylo by uložení obligatorního trestu odnětí svobody na doživotí ... hrubě nepřiměřené?

108. „Hrubá nepřiměřenost“ je přísný test, jehož podmínky budou splněny pouze ve „vzácných a výjimečných případech“ (viz Babar Ahmad a ostatní, cit. výše, bod 237; rozsudek ze dne 17. 1. 2012, Harkins a Edwards proti Spojenému království, č. 9146/07 a 32650/07, bod 133; a rozsudek ze dne 16. 4. 2013, Aswat proti Spojenému království, č. 17299/12, bod 58). Jelikož Úmluva nemá za cíl být prostředkem k tomu, aby smluvní státy ukládaly standardy Úmluvy jiným státům, je třeba v kontextu vydávání brát náležitý ohled na skutečnost, že praxe ukládání trestů se mezi státy značně liší a často budou existovat legitimní a rozumné rozdíly mezi státy, pokud jde o délku ukládaných trestů, a to i u podobných trestných činů. Proto pouze ve velmi výjimečných případech bude stěžovatel schopen prokázat, že trest, kterému by čelil v nesmluvním státě, by byl hrubě nepřiměřený, a tudíž v rozporu s čl. 3 (viz Babar Ahmad a ostatní, cit. výše, bod 238; a Harkins a Edwards, cit. výše, bod 134).

109. Soud rozhodl, že obligatorní trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění není sám o sobě v rozporu s Úmluvou. Zároveň však bude zapotřebí důkladnějšího přezkumu a je mnohem pravděpodobnější, že takový trest bude hrubě nepřiměřený než kterýkoli jiný druh trestu odnětí svobody na doživotí, zejména pokud by to vyžadovalo, aby soud ukládající trest nebral v úvahu polehčující okolnosti, které jsou obecně chápány jako známka výrazně nižší míry zavinění ze strany obviněného (viz Babar Ahmad a ostatní, cit. výše, bod 242; a Harkins a Edwards, cit. výše, bod 138).

110. Ve věci Harkins a Edwards dospěl Soud k závěru, že obligatorní trest doživotního odnětí svobody za vraždu spáchanou při pokusu o ozbrojenou loupež by nebyl hrubě nepřiměřený, protože mimo jiné byl první stěžovatel v dané věci v době spáchání trestného činu starší osmnácti let a ačkoli předložil psychiatrické posudky dokládající, že trpí psychickými problémy, tyto posudky neobsahovaly diagnózu psychiatrické poruchy. Soud proto nebyl přesvědčen, že by u stěžovatele existovaly polehčující okolnosti, které by naznačovaly výrazně nižší míru jeho zavinění (viz Harkins a Edwards, cit. výše, bod 139).

111. Stěžovatelé v projednávané věci jsou ... obviněni ze spiknutí s cílem usmrtit svědky, aby tak zabránili jejich komunikaci s úředníkem federálních orgánů činných v trestním řízení, což je trestný čin, za který je stanoven obligatorní trest odnětí svobody na doživotí ... Tvrdili, že existuje zásadní rozdíl mezi trestnými činy vraždy, které byly dokonány nebo dosáhly stadia pokusu, a těmi, u nichž k tomu nedošlo ... Jak *Sheriff*^[2], tak *High Court of Justiciary*^[3] zvažovali, zda by byl obligatorní trest doživotního odnětí svobody v jejich případech hrubě nepřiměřený, avšak s ohledem na závažnost obvinění oba soudy na tuto otázku odpověděly záporně ... Soud se s tímto závěrem nemůže než ztotožnit. Ačkoli stěžovatelé nejsou obviněni z vraždy, tato skutečnost sama o sobě nemůže učinit jejich případy dostatečně „vzácnými a jedinečnými“, aby splňovaly vysokou hranici výjimečnosti požadovanou pro prokázání hrubé nepřiměřenosti. Jak poukazuje vláda ... podle obvinění vznesených vůči stěžovatelům jejich plán zahrnoval získání střelných zbraní, ozbrojené vniknutí do dvou soukromých domů, únos pěti dětí (všech mladších osmi let) a zavraždění jejich čtyř rodičů s cílem zbavit se jich jako svědků únosů. Plán pokročil do té míry, že jeden z rodičů byl přivázan k židli v suterénu svého domu a byla na něj namířena pistole, aby byl zastřelen, když zasáhly orgány činné v trestním řízení. Ačkoli oběti nezemřely, skutečnost, že stěžovatelé byli v procesu provádění dohodnutého plánu, když dorazila policie, znamenala, že ačkoli bylo zabráněno plné zamýšlené újmě, míra zavinění spojená s tvrzeným trestným činem nebyla výrazně snížena. Rozhodnutí Kongresu USA potrestat takové činy nejprísnějším dostupným trestem - tedy obligatorním trestem odnětí svobody na doživotí - proto spadá do mezí „legitimních a přiměřených rozdílů mezi státy“.

(iv) Závěr

112. Výše uvedené úvahy postačují k tomu, aby Soud mohl dojít k závěru, že vydání stěžovatelů do

USA by nebylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy, a to ani z důvodu rizika, že by jim v případě odsouzení byl uložen trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněného propuštění, který by byl *de facto* i *de iure* nesnížitelný; ani z důvodu toho, že obligatorní trest odnětí svobody na doživotí ... by byl hrubě nepřiměřený.

(...)

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *Rozhodl* o spojení stížností;
2. *Prohlašuje* stížnosti za přijatelné;
3. *Rozhoduje*, že vydání stěžovatelů do USA by neporušilo čl. 3 Úmluvy;

(...)

(Zpracovala: Mgr. Jana Zápotocká)

[1] Jako zajímavou lze zmínit i skutečnost, že institut propuštění ze soucitu v USA dostal v roce 2018 poměrně zásadních změn, na základě nichž došlo k výraznému rozšíření přístupu k němu.

[2] *Sheriff* je osobou, která ve Skotsku zejména rozhoduje v prvním stupni.

[3] *High Court of Justiciary* je nejvyšším trestním soudem Skotska.